

sanat dünyasından

Namık Kemal üstüne

bugün pazar

Doğan HIZLAN

ÖLÜM yıldönümlerinde de olsa değerlerimizi hatırlamak, onlar üzerine kitaplar yayınlamak övgüye değer. Ötümünün 100. yılında **Namık Kemal**'le ilgili paneller düzenlenmesi, eserlerinin yeniden basılması, onun tartışılması beni çok sevindiriyor.

Yazar **Dündar Akünal**'ın 21 Aralık 1940 yılında yaptığı bir dizi söyleşide **Peyami Safa**, **Namık Kemal**'in yerini şöyle belirliyor: "**Namık Kemal**, **Türk azizlerinden** ve **hatırası üstünde herhangi bir lanet veya şüphe** gevelemek bu toprağa karşı densizlik olur."

Namık Kemal ve kuşağının gerek düşünce, gerek edebiyat bakımından memleketlerine getirdiği ilkler çok önemlidir. Her zaman ilkler, mükemmelliğe ulaşamazlar. **Namık Kemal**, birçok cephede birden savaş verdi. Baskı rejimlerinin özgürlüksüz yönetimine karşı Fransa'dan esen hürriyet hareketlerini yerleştirmek istiyordu. Tiyatro, roman gibi türlerin bizde de yazılmasını, oynanmasını savunuyordu.

Tiyatro, yalnızca bir eğlendirme amacına yönelemezdi. Onun aracılığıyla birçok gerçekler, düşünceler seyirciye ulaştırılmıyordu. Sanatın ilk amacı, bazı düşüncelerin yaygınlaştırılmasını gerçekleştirebilmektir. Tiyat-

roya gelenler orada eğlenceli iki saat geçirmemeliydi sadece, vatan, özgülük üzerine de düşünceler kazanmalıydılar.

DOĞU – BATI

TANZİMAT, kapıları Batı'nın yaşama tarzına, kültürüne, kavramlarına açıyordu. Geçmişin kültürü acaba ne kadarının girmesine müsaade edecekti? **Namık Kemal**'in getirdiği kavramlar getirilmesi gerekli kavramlardı. O, Batı'nın yenilikçi düşüncesini alıyor, ama bunu Osmanlı ve İslam ile de bağdaştırıyordu. **Hüseyin Hatemi**'nin bu konudaki yargısı onun Batı değerleri ile İslam değerleri arasında kurduğu dengeyi özetler:

"**Namık Kemal; büyük bir İslam düşüncülü değil ise de dünya görüşü açısından samimi bir Osmanlı Müslümanıdır.**"

Batı'dan aldıklarını Doğu'nun içinde eritme, yeni bir toplum yaratmak yerine özgür bir insan topluluğu yaratmakla özlenebilir.

"**Usanmaz kendini insan blenler halka hizmetten**" derken hem yeni, sade bir dil getiriyor, hem de bu dile bağlı olarak bizim için yeni olan birtakım fikirler aşıyordu.

Batı'dan aldığı düşünceyle gazeteye de önem vermiştir.

"**Namık Kemal siyasi mücadelesini hep gazete ile yapmış, onu iyi bir siyasi terbiye aracı olarak kullanmıştır. Gazeteyi boş vakitleri değerlendirmek için seçilen bir eğlence vasıtası değil, maarif sahasındaki geri kalmışlığı telafi edebilecek bir vasıta olarak görmüştür.**" (Doç. Dr. **Hikmet Celkan**, Tanzimat Maarifi ve Namık Kemal adlı tebliğinden.)

Ondaki konu genişliği, üstelik bu genişlik içinde Avrupa'dan gelenlerle bizdekilerin uzlaştırılması, bazı konularda derine inmesini engellemiştir. **Prof. Dr. İnci Enginün**'ün dediği gibi, çoğu **Namık Kemal**'e has orijinal fikirler değildir, ama milletimize mal olması onun sayesinde, onun kalemiyle olur.

Ahmet Hamdi Tanpınar, **Namık Kemal** siiri üzerine şöyle bir yargıda bulunuyor:

"**Şiir olarak Türkçe'ye büyük bir şey ilave etmediyse bile, nesillere onunla hürriyet aşkını aşıladı.**"

Zaten **Namık Kemal**'in hayatı boyunca amacı buydu. Düşünce yükü taşımayan bir edebiyat eserinin, güzel olmasının çirkin bir varlığı gereksiz yere süslemekten ibaret olduğunu söylüyordu.

Yahya Kemal de onun için "**Meydan Adamı**" deyimini kullanmıştır.

Halka hizmeti, vatanperverliği, hürriyeti yaşadığı topluma getirmek isteyen adam, bunu meydanlardaki kalabalıklara benimsetmek zorundaydı. Sanat amaç değil, onun için araçtı.

ATATÜRK DÖNEMİ

ATATÜRK de bir ulusun yeniden doğuşunun sancısını çektiği dönemde "**Hürriyet Şairi Namık Kemal**" in "**Fikriyatından**" yola çıkıyordu. Aydınların, ileri düşüncülerin, ulusunu ve tarihini seven şairlerin varlığının önemini vurguluyordu. Harp Okulu sıralarında başlayan bu düşüncesi onun şu sözlerinde ifadesini buluyordu:

"**Başka ulusların şairleri, aydınları böyle çalıp, uluslarını uyarırlarken, nerede bizim düşünürlerimiz, nerede bizim şairlerimiz? Bizim bir Namık Kemal'imiz var... O, Türk ulusunun yüzyıllardan beri beklediği sesi verdi...**"

Namık Kemal'in 100. ölüm yıldönümü yalnız onunla ilgili çalışmaların, kitaplarının yayınlanması açısından önem taşıyor. Tanzimat'ta başlayan özgürlük ve yenilikçi hareketlerin dünden bugüne kurulacak bağın da güçlenmesini sağlıyor.

Bugünün birçok düşünce ve edebiyat hareketlerinde o günün silinmez etkilerini taşıyoruz. Evet, **Fazıl Hüsnü Dağlarca** haklı. "**Uluslar büyük evlatlarıyla soluk alır.**"

4. 12. 88

T7-580840

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

